

NYE

VEJE

 NUMMER 12

DECEMBER 1929

 4. AARGANG

Ind under jul!

Ind under jul! Det klinger så skønt i alle børns og alle barnlige sjæles øren; det bringer bud om en herlig tid, da menneskehjerner er så tilgængelige for al den godhed og venlighed, som ganske vist burde fylde dem året rundt, men alligevel først på denne tid bringer ligesom et frisk pust i de ulmende gløder. Menneskene er modtagelige for det gode og rede til at være gode; det er som om en stærk og kraftig hånd endnu engang griber om strængene og lader tonerne af hint „fred på jorden“ klinge ud over verden påny.

Fred på jorden; fred med menneskene! *Men også fred med vore brødre dyrene!* Men er det muligt? Netop nu drager et mægtigt tog af vore brødre, vore umælende brødre, ind mod byernes og landets slagtehus; netop nu skal alle de gæs, som med så stor „kærlighed“ og „omsorg“ er bleven fedet op på den brutaleste måde, berøves det liv, som de fik fra samme skaberhånd som vi! Og fedegrisen, som vi så trofast har plejet, ja kælet for i lange tider, så den er bleven et sygeligt, uformeligt, degenereret vrægebillede af det væsen, som skaberen havde villet, den slæbes nu afsted, råt og brutalt, drives til retterstedet, hvor de mest rystende scener udspilles i tusindtal i alverdens slagterier. Kain lurar på sin broder; der står han med kniven, lejesvenden, som vi — pjalt og uhyrer, som vi er — betaler judaspenge for at han skal øve den rakkergærning, som vi selv ikke vil øve! Medynkværdige er dyrenes angstskrig; allerede på lang afstand har de mærket lugten af de andres blod og nu kommer deres tur! Kains håndlanger jager kniven i ofrets strube! Endnu et skrig, dødsangst, så en stønnen og en rallen af det dødsårrede dyr, hvis blod dampende og silende strømmer ud af det endnu zitrende legeme!

Men det er måske forkert at tale om sligt nu, da vi netop har „gjort alt rede til julens „fredelige“

festmåltid! Jo, netop nu skal det siges!“ For vi ved det — vi hårdhjertede — vi ved det godt, at *vi behøver det ikke!* Vi ved det godt, at vi ved vore „freds“måltider *unødvendigt og unyttigt* og derfor *uberettiget* tager levende væseners liv. Men vi vil ikke give afkald på vor gåsesteg, vor skinke, vor kapun; men selv vil vi ikke udføre den blodige ugærning, andre må jage kniven i struben og hjertet eller udkære kønsdelene på den levende hane for at kapunen ret kan blive fed og lækker!

Vi har ikke selv dræbt dyret; nej; men andre lod vi gøre det for os. Og som de hyæner og sjakaler vi er, farer vi straks til for at svælge i de lig og det blod, vi lod andre berede; som ådselgribbe sidder vi lurende og venter, til kødet bliver slængt ud på markedet, og så farer vi til og æder det dyr, som vi snarere var skabt til at beskytte og værne end til at opøde!

Fred på jord, fryd på jord! Men freden og glæden kan ikke komme, så længe vi uden nødvendighed udgyder blod. Selv verdenskrigens hexedans stilnede af mod jul; mon vi ikke i den kommende juletid kunde afstå fra at ofre det mægtige bordoffer af dyr til vore nydelsers Moloch og derved gøre vort til, at juleevangeliet bliver fredens evangelium!

St. Fink-Jensen.

* * *

Dyrebeskyttelse.

Først bekender jeg mig åbent og ærligt som forkæmper for dyrebeskyttelsen, som forbitret modstander af vivisektion og vivisektorerne. Men jeg ønsker den mest vidtgående dyrebeskyttelse, *fordi jeg ligeså radikalt træder i skranken for menneskebeskyttelse.*

Var jeg ikke for menneskebeskyttelse, var jeg f. ex. forsvarer af krigen, værnepligt og krigstjeneste, var jeg ikke radikal modstander af alkohol og tobak, var jeg ikke vegetar, forblev jeg kold overfor bolignøden og boligelendigheden, stod jeg i tilværelseskampen ikke på de forurettedes og forladtes side, og gjaldt min hjælp ikke først og fremmest de fattigste blandt de fattige, så havde jeg ingen ret til at stille mig op som forkæmper for dyrebeskyttelsen.

Man måtte og kunde med rette tillægge mig in-konsekvens, om ikke ligefrem hykleri. Thi *dyrebeskyttelse er et ethisk spørgsmål*. Dyrebeskyttelse er langt mere et menneskeheds problem, dyrebeskyttelse er et bud i min etik, hin etik, som sammenfatter menneskebeskyttelse og dyrebeskyttelse i det store bud: *Du skal ikke slå ihjel* eller positivt udtrykt i budet: *„Hav ærefrygt for livet, for alt liv!“*

Kun i eet tilfælde er det tilladt at dræbe et dyr, nemlig hvor menneskets liv eller menneskelivs opretholdelse kommer i konflikt med dyrets liv eller dyrelivs opretholdelse og der til beskyttelse af menneskelivet eller til dets opretholdelse ikke gives noget andet middel end at dræbe et dyr. Men den, som har givet det store bud om kærlighed, har dermed også givet budet *ikke at tilføje noget følelse væsen unødigt og uberettiget smerte og volde det pine*. Derfor er jeg vegetar, og min mere end 20 årige vegetariske levevis beviser mig, at mennesket absolut ikke behøver kød til livets ophold. Og derfor er jeg også en radikal modstander af vivisektionen. Jeg vil og tør ikke være skyld i, at dyret „i den lidende menneskeheds interesse“, altså også for min skyld, bliver pint på det grusomste, således som det sker ved vivisektionen.

Dog, tiltrøds for, at jeg er en overbevist tilhænger af og forkæmper for dyrebeskyttelsen og må være det ud fra min ethiske indstilling, så begriber jeg ikke hine dyrebeskyttere, som ser deres eneste ideal i dyrebeskyttelse alene, som altså ikke har hjerte for nøden og elendigheden for individerne af deres egen art, d. v. s. for deres medmennesker. Jeg under dyrene fuldt og helt, at de får det godt, ja rigtig godt, men det stemmer mig så uendelig vemodigt, når så mangan dyrebeskyttere, så mangan dyrebeskyttere slet ingen forståelse har for deres medmenneskers forfærdelige lod. Her, silkepinterscheren eller kattekillingen eller en lille abe pyntet med sløjfer, på en blød knipplingsseng, hæget over og plejet i en varm stue. — Der, i et iskoldt kælderhul, sultende og frysende, tilsengs i pjalter den fattige, syge enkes børn ... Nej! Det kan jeg ikke tåle! Dyrebeskytter, dyreven, dyrebeskyttere, dyreveninde, I må også hjælpe menneskene. At ofre hele sin kærlighed på dyr og intet have tilovers for de fattige, nødlidende mennesker er en falsk etik.

Vi træder altså i skranken for dyrebeskyttelse! Men endnu, før, ja først kommer menneskebeskyttelse! Og jeg påstår — ingen vil kunne modbevise mig —, at kun den kan tages alvorlig også som dyrebeskytter, som tillige gennem hele sit prakti-

ske liv beviser, at ordet „menneskebeskyttelse“ ikke for ham er et ukendt ord, ingen tom frase, men en nødvendig følge af hans individual- og socialethik. *Dyrebeskyttelse og menneskebeskyttelse er uadskilleligt forbundne i min etik. Det ene kræver det andet. Af det ene følger naturnødvendigt det andet.*

Når jeg altså ud fra Din hele gøren og laden tør sige: *Din dyrebeskyttelse er en konsekvent følge af Din menneskebeskyttelse*, så tør jeg også udtale: *Din dyrebeskyttelse er etisk uangribelig*, Du har hjertet på rette sted. Derfor hører de sande tilhængere af dyrebeskyttelsen ikke til forskellige foreninger og da slet ikke til sådanne, som rivaliserer med hinanden eller ovenikøbet bekæmper hinanden, men alle vi, som tager det alvorligt med menneskebeskyttelse og dyrebeskyttelse, hører alle til i den *eneste bevægelse, som radikalt og uden kompromis drager konsekvensen af deres etik, særlig da, når det er den kristelige etik, som bestemmer min gøren og laden. Jeg må altså sige: Af den kristelige livsfornyelse fødes den sande og virksomme dyrebeskyttelse*, en sådan dyrebeskyttelse, som blandt andre en hellig *Frans af Assisi* har kendt og øvet.

Johann Ude,

Dr. phil. et Dr. theol. et Dr. rer. pol.
et Dr. rer. nat., Universitetsprofessor i Graz.
(Autoriseret Oversættelse ved F.-J.)

★ ★ ★

Zoologisk Have.

Ved en Generalforsamling, holdt af Zoologisk Haves Bestyrelse, udtalte Direktøren (det var i Anledning af den ønskede Inddragning af en Del af Frederiksberg Have): „Der ligger ikke andet bag, end at gøre det saa godt som muligt for Dyrene.“

Naar denne Udtalelse var andet end Ord, og naar først og fremmest Dyrenes Velfærd ligger Direktøren og Bestyrelsen paa Sinde — da findes der en Vej at gaa, et Middel at raade, og denne Vej vil jeg tillade mig at fremføre, fordi den er human og retfærdig.

Giv med nogle barmhjertige Skud Rovdyrene Befrielse for de Lidelser, deres Fangenskab paafører dem; de kan blive udstoppede og anbragt i Museum, og der vil da blive Plads til Havens andre Dyr, bedre Rum og noget taaleligere Kaar.

Helst ønskede jeg, og mange med mig, alle Havens Dyr dræbte og Zoologisk Have — denne statsautoriserede Dyrplagerianstalt — nedlagt; men frygter, at Ønsker herom er omsonst.

Gid Danske i Troperne vilde være saa barmhjertige at lade være med at betænke Zoologisk Have — og Søfolk vilde undlade at indfange fremmede Landes frie Dyr og slæbe dem hjem for at lade dem vansmægte og dø bag Jernstænger.

Vi kan jo ikke tro, at Dyrenes Længsel efter Frihed dør, fordi Tiden gaar — hvem véd, om den ikke bliver stærkere. Vi behøver blot at følge

visse Rovdyrs rastløse og fortvivlede Vandring frem og tilbage, medens andre ligger timevis urørlige og sløve — og vi føler, at Frihedsinstinktet, der aldrig dør, martrer disse umælende Sind, der er dømt til livsvarigt Fængsel.

Ethvert alvorlig tænkende Menneske, der staar overfor Rovdyrene i Zoologisk Have, vil og maa erkende, at disse Forhold kun fortjener et Navn — *Mishandling*.

Dette ærlige Resonnements Sandhed kommer vi ikke uden om. De Mennesker, der virkelig elsker og forstaar Friheden, vil altid med Uvilje og Modbydelighed se Naturens frie Dyr pines i Fangenskab til Publikum's Forlystelse — thi med Henblik paa Zoologisk Haves Berettigelse som Folke- og Børneoplysning om Dyrelivet, er i Sandhed Dyrenes usle Tilværelse her en ynkværdig Parodi.

Nej, lad os i Stedet herfor, gennem Filmens Kamera, faa Naturens frie Dyreliv at se — Bent Bergs pragtfulde Optagelser, navnlig „De sidste Ørne“, er Idealet af saadanne Film.

Forbind et saadant Biografteater med Zoologisk Have, og vis os heri Tropernes stolte Dyr i deres forskelligartede Liv, med deres Unger, i deres Kamp for Tilværelsen; men lad os se dem i den Natur, hvori de færdes i al dens rige Mangfoldighed — i Junglens Krat, i Ørkenen, i Urskoven, og Nordens vilde Dyr i Polaregnetens evige Snevidder.

Der vil heri være mere virkelig Belæring, dybere Tilfredsstillelse og Sundhed for Sindene ved derigennem at føres til det levende Livs Viden om Skabningens Undere, end Synet af de elendige Rovdyr pinte og indestængte som Livsfanger i Zoologisk Haves usle Fangebure.

Elna Borch.

* * *

Dyrebeskyttelse, vegetarisme og social retfærdighed.

Et ord til ungdommen.

De fleste mennesker, der vil undertrykke og udbytte andre mennesker, har tilbøjelighed til at lave sig selv saadanne meninger om disse medmennesker, som letter udbytningen. Især plejer de at bilde sig ind, at disse mennesker ikke besidder den højere menneklasses finere sjælelige og aandelige udvikling og derfor kun lider lidt eller slet ikke ved udbytningen. Saaledes betragter mange mennesker *arbejderne* som een dybt under dem staaende menneskeklasse for at retfærdiggøre de besiddendes undertrykkelse af de besiddelsesløse — for at retfærdiggøre, at de mennesker, som maa gøre det haardeste og ubehageligste arbejde, faar den ringeste del af det menneskelige arbejdes udbytte. Mange mænd har tilbøjelighed til at undervurdere *kvindernes* intellektuelle evner og moralske karakter for ikke at maatte tilkende dem samme rettigheder som mændene. I enhver krig har menneskene tilbøjelighed til at paalyve *de fjendtlige folk* en masse slette egenskaber for at

lette sig myrderiet. Mange europæere undervurderer stærkt *de farvede folks* aandelige og sjælelige egenskaber og karakterer for at undskylde de i kolonierne forøvede grusomheder og uretfærdigheder. Og saaledes er ogsaa vore dages ringeagtelse for *dyrene* opstaaet. Netop fordi menneskene har stor nytte af dyrene, foragter de dem; thi menneskene indser, at deres ret til dyrenes arbejdskraft og liv er saa meget mindre, jo højere disses sjælelige egenskaber er, jo mere dyrene altsaa lider gennem udbytning. Og for ikke at lade sig hindre i udbytningen af tanken om dyrets lidelser eller for at afværge den pinlige tanke, at det er meget følsomme, elskelige og rare væsener, der *af andre* mennesker behandles, som var de af træ eller sten, men især for overfor samvittigheden at retfærdiggøre kødspisningen, lukker de øjnene for alle de kendsgerninger, der viser dem dyrenes slægtskab med menneskene og disses høje sjælelige og aandelige egenskaber og undertrykker den naturlige dyrekærlighed allerede i sin vorden. Herved gaar mennesket imidlertid tabt af en mængde for sindet *fornøjelige og forædlende indtryk*. Hvem der ikke forstaar dyrenes sjæl: hvem der ikke røres og glædes ved en fugls sang, ved den ubeherskede jubel, hvormed en hund hilser en ven, ved et dyrs udtrykfulde trofaste øje, ved skønheden og det fængslende liv og færden hos alle dyr, som ikke gennem menneskets knægtelse er forhindret i deres frie udfoldelse, gaar tabt af den dybeste naturnydelse. *Kun vegetaren kan blive denne naturnydelse i fuldt maal til del*, da kun han ikke opretholder sit liv ved uskyldige væseners unødvendige blodige pinsler og altsaa kun han kan møde ethvert væsen, der ikke truer ham, som ven. — Ellers maa ihvertfald hjertet bløde hos et medfølelse menneske, naar han kender dyrets sjæl og tænker paa, hvorledes menneskene behandler dyrene. Det hører til menneskehedens største skamletter, at de gengælder godmodige dyr deres rørende hengivenhed og tro tjeneste, som mennesket har saa meget at takke for, med saa hensynsløs grusomhed. De fleste vegetarer har hidtil tænkt for lidt paa, at deres skildringer af slagtingens og jagtens grusomheder gør altfor lidt indtryk paa deres medmennesker, saa længe disse tror, at dyrene er saa sløve, at selv de frygteligste mishandlinger kan forarsage dem ringe lidelse. Vegetarerne maa herefter langt mere end hidtil bestræbe sig for at udbytte *forstaelsen af dyresjælen*, at udbrede kendskab til dyrenes moralske egenskaber, at aabne blikket for dyrelivets skønhed og derigennem vække medfølelse med og kærlighed til dyrene.

Vegetarismens etiske lære vil først være de fleste mennesker forstaaelig, naar *samtliges* *anskuelser* vedrørende dyresjælen og menneskets pligter overfor dyrene er grundigt ændret og en langt mildere behandling af dyrene er blevet skik. Hos de fleste mennesker kan der ikke vækkes en dybere afsky for slagting, saa længe ungdommen dagligt ser, at dyrene behandles som retsløse genstande, der kun er skabt til nytte for menneskene.

Vil man udbrede vegetarismen, er det altsaa ikke nok at afsløre slagtingens afskyelighed og de forudgaaende dyrplagerier som f. eks. jagten. Vil vi berede jordbunden for den vegetariske bevægelse, maa vi ogsaa bekæmpe *alle andre dyrplagerier*, særlig vivisektionen, hestenes og andre arbejdsdyrs mishandling og overanstængelse, jagten paa pelsdyr, dyrplageriske fornøjelser, livsvarigt fangenskab og dyredressuren i zoologiske haver, cirkus og menagerier, grusomhederne ved forfølgelsen af skadedyr, husdyrenes mangelfulde forplejning og vedvarende indespærring og pinslerne ved dyretransport. Foruden disse dagligt mod millioner af dyr og ikke ved lov forbudte grusomheder, der af den store masse ikke betragtes som forkastelig, forekommer der stadigt talrige enkelttilfælde af dyrplageri af lyst til pineri, daarlighumør, dumhed, gerrighed, tankeløshed og ukendskab.

Hvem der virkelig af moralske grunde, af medfølelse med mennesker og dyr, lever vegetarisk, kan heller ikke udholde tanken om disse den menneskelige grusomheds og raaheds forfærdeligt lidende ofre uden at føle sig forpligtet til at hjælpe ogsaa dem, ikke blot fordi han ogsaa herved indirekte støtter vegetarismen, men ogsaa fordi disse dyrplagerier er ligesaa forkastelige som de ved slagtingen og jagten forøvede.

Mange vegetarer afslaar at medarbejde i saadanne dyrebeskyttelsesbestræbelser, som ikke umiddelbart vender sig mod slagtingen og jagten, med den begrundelse, at de som vegetarer er de bedste dyrebeskyttere og allerede gennem deres levevis opfylder alle dyrebeskyttelsens fordringer. Det er ogsaa rigtigt, at dyrebeskyttelsen er det *vigtigste* middel til bekæmpelsen af vor tids raa behandling af dyrene; men den er *ikke det eneste middel*. Altsaa maa vi ikke alene gennem udbredelsen af vegetarismen formindske dyrenes lidelser, men ogsaa omvendt gennem forædling af menneskets hele forhold til dyrene bortrydde en af de værste hindringer for vegetarismens udbredelse. Selv ved nøje overholdelse af vegetarisk levevis har menneskene endnu ikke opfyldt deres forpligtelser overfor dyrene. *Ogsaa vegetaren lader dyrene lide*: ogsaa til gavn for ham maa dyrene forrette haardt arbejde; ogsaa han benytter dyriske stoffer, som ikke kan udvindes, uden at dyrets sundhed lider derunder. Til en saadan benyttelse af dyret er mennesket paa visse betingelser berettiget; men han overtager herigennem ogsaa forpligtelsen til at øve saadanne velgerninger mod dyret, at de tilføjede skader saa vidt muligt erstattes. *Alene afholdelsen fra kødberedning er endnu ingen positiv dyrebeskyttelse*, men kun *undladelse af en handling*, som foraarsager dyrenes lidelse. Vi skylder dyrene positive velgerninger.

De fleste vegetarer har altsaa hidtil ladet et vigtigt middel til udbredelse af deres bevægelse ubenyttet, idet de har holdt sig borte fra dyrebeskyttelses-bevægelsen i videre forstand. Endnu en fejl gør vegetarerne i deres agitation, idet de ikke ofte nok peger paa den *svære skyld*, som kød-

spiserne tager paa sig derved, at *de tvinger mange tusinde mennesker til udøvelse af slagterhaandværket*. De fleste kødspisere kommer let over tanken om deres skyld, idet de holder paa, at slagterhaandværket kun vælges af folk, hvem raahed er medfødt og som altsaa ikke kan fordærvs stort mere, end de er. *Det er en bundforkert opfattelse*. Det er nok at antage, at ikke mange sartfølende og medlidende ynglinge vælger slagterhaandværket, men langt de fleste slagtere var i deres barndom ikke mindre barmhjertige og ikke mindre modtagelige for forældende indflydelse end andre børn. Det er ikke af hang til grusomhed, men ved forhold, hvis udviklinger kun et menneske af usædvanlig aandelig selvstændighed og moralsk styrke kan modstaa, at de er blevet slagtere. De fleste slagtere og slagtersvende stammer fra fattige familier, for hvis børn det langt sjældnere end andres er muligt ved valget af livsstilling at følge lysten. Havde imidlertid virkelig de fleste slagtere valgt deres haandværk, fordi de havde lyst til raa og grusomme handlinger, *saa var den af kødspiserne forøvede uret dobbelt stor*; thi et menneske med en saadan karakter trængte dobbelt til beskyttelse mod forraaende og gruvækkende indtryk.

Det vidner om et modbydeligt hykleri, naar kødspiseren med foragt ser ned paa slagteren; *thi mennesket er ikke alene ansvarligt for de handlinger, han selv udfører, men ogsaa for de, han lader andre udføre*. Hæleren er lige saa slem som stjæleren, og kødspisning lige saa slemt som slagting. *Man bør ikke med blodige læber tale med foragt om blodige hænder*. Mange tusinde mennesker siger, at hvis de selv skulde slagte de dyr, hvis kød de spiser, saa var det dem umuligt at spise kød. De fleste af disse mennesker er ikke blot imod slagterhaandværket, fordi det er dem for hæsligt og urent, men *hovedsagelig* fordi de føler *moralsk afsky* derfor. *Gennem deres vægning ved selv at udføre slagterarbejde, frasiger de sig selv retten til at spise kød*. Arbejdsdeling er nødvendig, og det er fuldt berettiget, naar et menneske afslaar at udføre et arbejde, der bringer ham gavn, naar han ved et arbejde kan gøre mere gavn end ved dette, eller naar dette arbejde er andre mennesker mindre ubehageligt end ham. Naar imidlertid et menneske vægrer sig ved et arbejde, fordi hans moralske følelse krymper sig derved, eller han vil værge sig imod dette arbejdes sjælsødelæggende arbejde, saa handler han uret ved at tvinge andre mennesker til at udføre dem.

De fleste mennesker kan ikke tænke sig i en *slagterlærings* sted, hvis de ikke har besøgt slagtehuset. Et medfølende menneske maa slaas med forfærdelse ved at se saadan en dreng ved arbejdet. Der bliver drevet et antal dyr ind i hallen: okser, kalve, lam, geder og andre. Ved at se dem vaagner der maaske i drengen, som næppe er ude over barndommen, en varm dyrekærlighed. Han vilde maaske gerne klappe dyrene, række dem en lækkerbidsken, lege med dem, maaske tage et lille lam paa armen. I stedet for maa han uden

forbarmelse lægge de sprællende smaa dyr paa slagtebænken, hvor saa en svend snitter et grufuldt gabende saar; og nogle minutter senere maa han trække skindet af de samme dyr, som han lige saa for sig i levende skønhed, sprætte bugen op paa dem, rive de dampende, afskyeligt stinkende tarme ud af livet og stykke de smukke dyrekroppe ud i kødstumper, fjærne skarnet og tarmene. Et aandelig sundt menneske maa forstaa, at disse unge mennesker med vold maa kvæle enhver følelse af dyrekærlighed og medlidenhed med dyr og mennesker, da ellers arbejdet vilde blive dem uudholdeligt — ja, at mange af dem opelsker et had til dyrene og hengiver sig til grusomhedernes ophidselse, for at lette sig deres grufulde arbejde! Kun et menneske af usædvanlig ædelmodighed kan lade menneskesjælens følelser: kærlighed, medfølelse, retfærdighed, ærefrygt for livets under, glæde og skønhed udfolde sig frit, naar han i ynglingeaaene, altsaa i den tid, hvor indtrykkene virker næsten lige saa stærkt som i barneaarene, tilbringer de fleste dage i *dette helvede, i denne stank, mellem skrigende, stønnende, sprællende uskyldige dyr og udfører det ækleste arbejde*. At tvinge fattige mennesker til at tilbringe deres livs smukkeste aar i disse ækle omgivelser, i deres ungdom vænne dem til synet af slagting og lade dem forrette arbejder, som man selv holder sig for god til, det er en saa stor uret, at et menneske, der vilde holde sit liv rent for social uretfærdighed, allerede af denne grund maa undgaa kødspisning.

Især tilhængere af *ungdomsbevægelsen*, som har tilkæmpet sig muligheden for at gøre deres ungdom til den rigeste tid paa skønne oplevelser, og som ikke alene ved deres sammenkomster vil nyde et naturligt, ungdommeligt kammeratligt liv, men vil medarbejde paa omforandringen af hele menneskehedens livsførelse og bekæmpe *social uretfærdigheder* af enhver art, burde til stadighed betænke, i hvilken jammerfuld stilling tusinder af proletarer maa henleve *deres ungdomstid*, saa længe mennesker spiser kød.

Magnus Schwaltje,

leder af „Bund für radikale Ethik“, Berlin.

* * *

I videnskabens torturkammer,

Den tyske dr. med. *Eckhard* har fornylig udgivet en bog „Grausamkeit der Menschen gegen das Tier“, hvori han giver en række gyselige eksempler paa vivisektion. Vi uddrager ganske enkelte:

Dr. med. *Castex*, kliniske forsøg 1925: „8. experiment. En schäferhund faar skuldrene vredet af led. To dage senere bringer jeg den igen paa forsøgsbordet, og uden at bedøve den forvrider jeg begge dens skuldre fem-seks gange. Dyret udstøder smerteskrig. Jeg lader den ligge med forvredne skuldre i 20 minutter, idet jeg har bundet albuerne sammen paa ryggen.“

Professor *Magendie* sømmede poterne og de lange øren paa en ikke bedøvet vagthund fast til

bordet, gennemskar øjennerve, savede hjerne-skallen af, gennemskar ryggraden og lagde nervebundter blot. Dyret blev opbevaret til forsøg næste dag.

Claude Bernard opfandt en ovn for at studere den langsomme død ved opvarmning. Naar dyrets hoved befandt sig udenfor ovnen, levede det i mange tilfælde til næste dag ved 80 graders varme.

Prof. *Schiff* stegte og kvalte langsomt og voldeligt utallige hunde.

Prof. *Bouillard* gennemborede paa to steder en hunds pande og førte et rødgloedende jern ind i hjernen. Hunden skreg og hylede i seks dage uden afbrydelse, skønt den blev beroliget med slag.

Russeren, prof. *Brjuchenenko* skar hovedet af hunde og ved hjælp af et kompliceret system holdt han blodomløbet igang. Hovederne skal i timevis have kunnet vise alle et levende hundehoveds følelser. Dr. *Kurt Heymann* skriver i den anledning i en artikel, at dette er „et uhørt fremskridt“ og overfører ideen paa en henrettet forbyrder: „Maatte vi ikke antage, at delinquenten, saalænge hovedet er fyldt med blod ... ved, hvad der er sket med ham, selv om det kun er et frygteligt minut? ... Kan det afhuggede hoved ikke endnu se, hvor det falder, føle faldet og strække armene afværgende ud? Lugte blodet? Høre skrigene? Hvorledes stiller sagen sig juridisk? Kan de paarørende bemægtige sig en henrettets hoved? Det var tænkeligt, at de gjorde forsøg paa at lade ham genopleve.“

Ja, naar en vivisektor kan tænke saaledes, saa er det ikke underligt, at man kan læse videre, at man i Wien „har overført dryppert-smitte paa 27 sunde mennesker,“ og at „professor *Döderlein* overførte kunstigt udklækkede materiestof til pigers sunde organer.“

Dr. *Janson* beretter om indpodning af kopper paa børn: „Kalve var paa grund af omkostningerne vanskelige at skaffe og ernære, hvorfor jeg med overførte kunstigt udklækket materiestof til pigebørn fra hittehjemmet.“

Om et radium-forsøg paa kvinder: „Alle tolv kvinder døde af galopperende svindsot. I bestrålingsværelset blev man slaaet tilbage af stanken. Kvinderne var afmagrede til skind og ben og jamrede sig uafsladeligt. Det var helvede.“

Saa efter alt dette siger vivisektoren *Claude Bernard*: „Vore hænder er tomme, men vor mund er fuld af løfter for fremtiden.“ Eller som prof. *Felix Niemeyer* siger det: „Dyreforsøgene er forblevet ganske ufrugtbare ved sygesengen.“

Mange, mange berømte læger slutter sig til prof. dr. *von Herff*, Basel, der siger, at „man dog ikke kan overføre erfaringerne fra dyreksperimenter paa mennesker.“

Herhjemme rejste vi Rockefellerinstituttet paa samme tid, som materialet samledes til denne bog.

* * *

Dyrebeskyttelsens inkonsekvens.

I Wien har der i Sommer været international Dyrebeskyttelseskongres. Efter de udenlandske Blades Referater at dømme har den gjort en betydningfuld Indsats, saaledes at man allerede i Østrig vil kunne vente en ny Lov om Dyrebeskyttelse. Kongressen fornyede den gamle Fordring om Dyrenes Ret, altsaa effektiv Beskyttelse for alle Dyr og Straffe for Dyrplageri og Overgreb af enhver Art. Ved en særlig Lov skal alle Vivisektionsbestemmelser afskaffes, dermed ogsaa Dyrplageriet ved Udvidelse af Serum og Vaccinationsstoffer. Dette er f. Eks. Tilfældet i Polen, der forresten siden nogle Maaneder har Verdens bedste Dyrebeskyttelseslove og hvor Vivisektion kun kan finde Sted med en ganske særlig ministeriel Tilladelse og kun af videnskabeligt højtstaaende Personligheder og ligeledes kun ved visse Arter af Dyr. —

Radikalt afvistes Dressuren, Menageriernes Eksistensberettigelse, Tyrefægtning og Anvendelse af Heste og andre Dyr i Gruberne. Ogsaa paa Fuglebeskyttelsen skal der fremtidig lægges mere Vægt. — Kongressen fordømmer endvidere al Udøvelse af Jagt og Fiskeri — saavidt dette kun har Sporten og Fornøjelsen (!!) som Formaal. Dernæst fordrer man mere humane Slagtningsmetoder og moderne hygiejnisk indrettede Slagtehus. Slagtning skal foregaa ved Anvendelse af Bedøvelsesapparater o. s. v. —

De sidste Beslutninger giver os unge lidt at tænke paa. Dyrebeskyttelsens store Opgaver og Fortjenester skal fuldtud anerkendes. Men vi studser dog lidt over den Inkonsekvens, den organiserede Dyrebeskyttelse stadig gør sig skyldig i. Yderste Beskyttelse paa den ene Side og humane Slagtningsmetoder paa den anden. Dyrplageriet og andre Overgreb paa Dyrenes Liv har jo netop deres Rod i Slagtingen, den være nok saa human.

Henning Aschenberg.

★ ★ ★

Vegetarisme og religion.

Nedenstaaende er i korte træk en gengivelse af det foredrag om vegetarisme og religion, som jeg sidste søndag under det vegetariske kursus holdt paa Roskilde højskole.

I den salme, vi lige har sunget, staar der om solen, at den kommer fra den favre kyst, hvor paradiset laa. Der er for mig ingen tvivl om, at der har været et paradys paa jorden, hvor menneskene har tilbragt tiden glade og lykkelige, hvor de har levet i god forstaaelse med dyrene og glædet sig ved synet af blomsterne. Der er næsten altid noget om de gamle sagn, og sagnet om syndefaldet har ogsaa givet mig som et fingerpeg. Det var

for at sige det lidt drastisk ikke et kaalhoved paa godt eller ondt eller en ko paa godt og ondt, som Adam og Eva ifølge skabelshistorien blev forbudt at spise af, men kundskabens træ. Dette tyder paa, at mennesket, den gang deres liv her paa jorden begyndte, har været frugtspisere. Johs. V. Jensen giver i sin bog om „Arternes Oprindelse“ et billede af mennesket paa dette sit første trin, et lille væsen, vævert og raskt i sine bevægelser som egeret, lyst og muntert i sit sind som barnet, og han kalder det *Ariel*, *lysets aand*, og jeg tror, at Johs. V. Jensen her med sin digteriske gave ikke alene har vist os mennesket, saadan som det var i paradys, men ogsaa som det kan blive i paradys.

Ingen har et mere følsomt, mere lyst og lykkeligt sind end det lille barn; kommer der en uvejrs-sky, er den hurtig trukket over — og uvejret skyldes maaske endda de voksnes indgriben. Det er ogsaa ganske interessant at lægge mærke til, at saa at sige for alle menneskers vedkommende bliver de lyse minder staaende langt klarere end de mørke, der ofte ligefrem maa graves frem. Hvad enten man siger, at mennesket helst vil huske det gode, eller begrundet det paa anden vis, saa peger det hen imod det samme, henimod et ord, som gang paa gang lyder indenfor den tyske ungdoms rækker: „*Der Mensch ist gut*“ — mennesket er godt. Naar vi nu siger det, saa kan vi ikke mene, at mennesket er godt, saadan som det nu er, men mennesket var godt, som det kom til verden ved skabelsen, og hvor meget det saa end paavirkes af samfundet og omgivelserne, saa bliver der ved inderst inde at være noget, som faar det til at se opad mod det tabte ideal. Kunde vi gennem vegetarismen bevare legemet sundt og friskt, saa vilde det lyse og lykkelige sind sikkert ogsaa bevares, og vi har en etisk, en moralsk pligt til at holde vort legeme sundt og rent, holde det fri for alle urenheder; thi Gud er i os alle, menneskelegemet er Guds bolig. Man bygger for alle religioners vedkommende store templer og kirker. Jeg synes, at det er en underlig tro, der mener, at Gud er i disse døde huse. Gud kan være i kirker og templer, men kun naar menneskene bærer ham derind. Ude i naturen derimod, kan Gud godt være uden at menneskene er der eller rettere han vil altid være der; thi Gud er livet, men for mig bliver livet saa ogsaa noget mere end menneskets, dyrets og plantens liv — jeg føler det ogsaa, som om Gud er i vinden, der suser, og stærkest har jeg maaske følt Gud i den nærende jord, hvor alt det, som forgaar, gaar i fordærvelse og alligevel som næringsstoffer giver nyt liv. Det giver en sund søvn at sove ved moder jords bryst, at sove ude i det fri, ogsaa det er tegn paa, at Gud er os nærmere derude i naturen.

I det hele taget er det saadan, at jo nærmere man lever sig ind i naturen, des mere fjerner man sig fra alle dogmer, fra alt det udvortes i religionen, som intet har med selve den religiøse følelse at gøre. Gandhi, der selv siger, at han tror paa den buddhistiske lære, viser os, hvorledes der op